

Effektivare skydd i råvattentäkter

VÄNERN

Jelena Savic

Enheten för metodutveckling räddningstjänst

KUSTBEVAKNINGEN
SWEDISH COAST GUARD

2:4 Projekt Krisberedskap

MSB har beviljat Kustbevakningens projekt "Effektivare skydd av råvattentäkter" under perioden 2021-2023

Anslag 2:4 Krisberedskap är ett av regeringens främsta styrmedel för att stärka samhällets krisberedskap och det civila försvaret.

Vättern
2019

Ansökan
2019
& 2020

Beslut
2021 (feb)

Pandemi

Beviljad
förlängning
2022 (feb)

Mälaren
2022

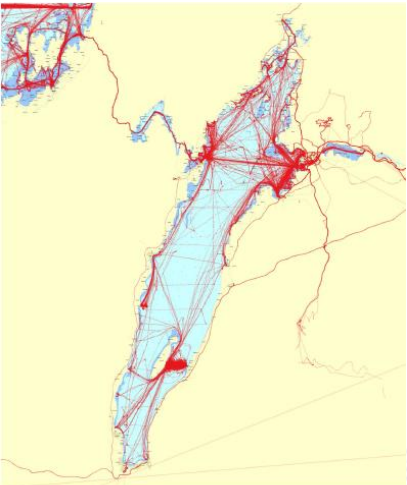
Vänern
2023

Varför?

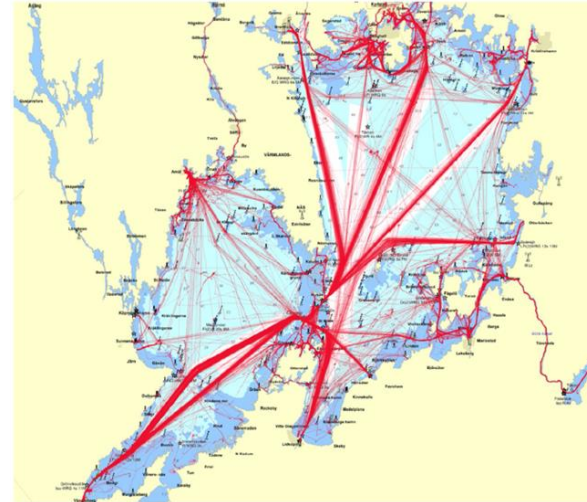
- Kustbevakningens ansvar och uppdrag – **Miljöräddning** i råvattentäkter
- KBV prioriteringar av skyddsvärda objekt: **färskvattenintag för produktion av dricksvatten och andra samhällsviktiga installationer**
- Överflyttning av godstransport till sjöss – kontinuerligt ökning av sjötrafik
- Nya fartygsbränsle – nya utmaningar? Upptäcka, Bekämpa, Påverka på vattenproduktion
- Effektiv Miljöräddning = Samverkan

Sjötrafikmönster i Vättern baserat på AIS-registreringar 2018.

Sjötrafikmönster i Mälaren baserat på AIS-registreringar insamlade under 2019.

Sjötrafikmönster i Vänern baserat på AIS-registreringar insamlade under 2019.

Bilderna är lånade från "Riskbild för oljeolyckor till sjöss", SSPA

Krisberedskap & totalförsvaret

Kustbevakningen är en del av samhällets krisberedskap i den maritima miljön.

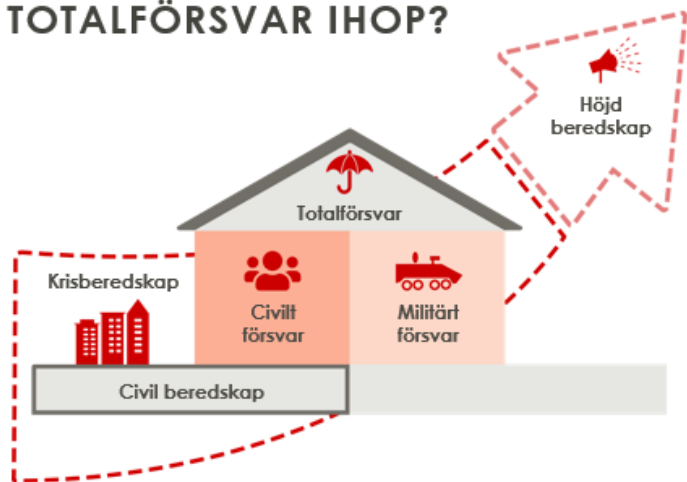
Vi är också en bevakningsansvarig myndighet med särskilt ansvar inför och vid höjd beredskap.

- *Planera för och skapa en god förmåga att hantera vårt uppdrag*
- *Förebygga sårbarheter och*
- *Motstå identifierade hot och risker, i händelse av en samhällsstörning i fredstid, vid höjd beredskap och ytters i krig.*

Genom att stärka vår förmåga att utföra uppdragen inom räddningstjänst och sjöövervakning, skapar vi mervärde för samhället som stärker Sveriges krisberedskap och totalförsvaret.

HUR HÄNGER KRISBEREDSKAP, CIVILT FÖRSVAR OCH TOTALFÖRSVAR IHOP?

VAD SKA VI SKYDDA?

Människors liv
och hälsa

Samhällets
funktionalitet

Demokrati, rättssäkerhet
och mänskliga fri- och rättigheter

Miljö och
ekonomiska värden

Nationell
suveränitet

Syftet & Mål med projektet:

- Skapa nätverk (*Vättern, Mälaren & Vänern*) ✓
- Öka och sprida kunskapen om roller och ansvar (*Vättern, Mälaren & Vänern*) ✓
- Tillgängliggöra spridningsmodell (*SeaTrack Web - Mälaren*) ✓
- Ta fram RSA (*2019 Vättern, 2022 Mälaren & 2023 Vänern*) ✓
- Inventera och kartlägga resurser, materiella och personella ✓
- Gemensamma övningar (*Vättern, Mälaren & Vänern*) ✓
- Etablera och utveckla samverkan (*Vättern, Mälaren & Vänern*) ✓

Hur?

Vättern, Mälaren & Vänern

Del 1 Kunskap

- Lukt, smak och Ekotoxikologiska tester (HVO och marint diesel)
- Spridningsmodell – Mälaren (SMHI)
- Digital miljöatlas (länsstyrelser)

Del 2 Omvärldsanalys

- Risk- och sårbarhetsanalyser
- Kartläggning av resurser
- Inventering av Regionala Oljeskyddsplan

Del 3 Övning

- Operativ övning
- Seminarium och Table-top (inkl. LC och stab)

Del 4 Utvärdering

- Erfarenhetshantering (AAR)
- Rekommendationer
- Slutrapport

Vättern

- KBV förstudie om beredskap och förmåga i Vättern (2019)
- Framtagning av Riskanalys Vättern (SSPA 2020)
- Video konferens (2020)
- Aktörgemensam övning (2020 – Inställd)
- Scenarioövning (2022)
- Seminarium/table-top övning i Vättern (2022)
- Operativ strategi för Vättern

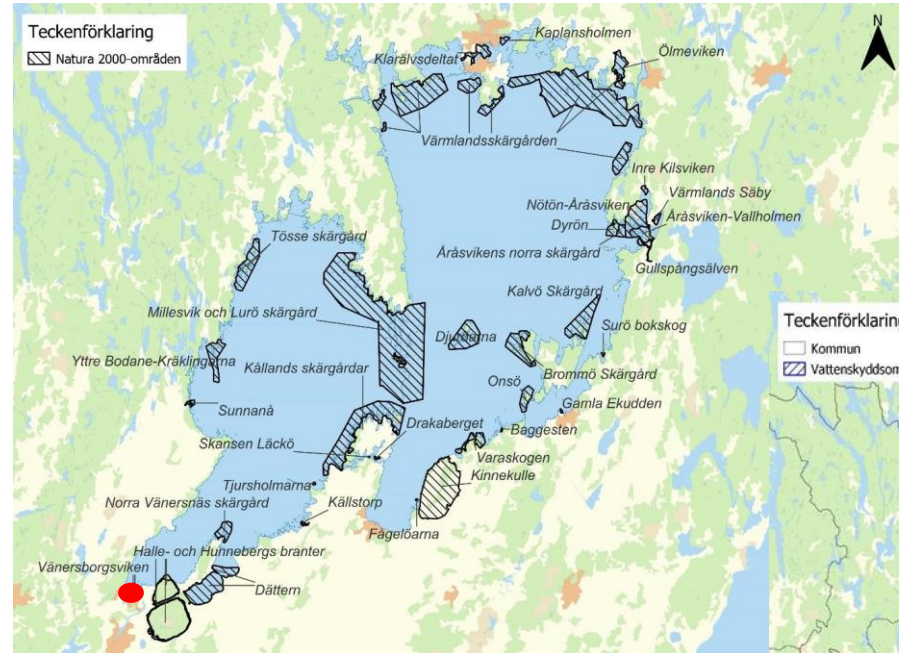
Mälaren

- Uppstartsmöte, Mälaren (2022)
- SMHI: påbörja framtagning av spridningsmodell. (2023)
- Ekotoxikologiska analyser av bränslen (IVL) (2022)
- Framtagning av RSA Mälaren (2023)
- Inventering av Regionala oljeskyddplaner (2022)
- Påbörja dialog kring uppdatering av digital miljöatlas Mälaren
- Scenario- och tabletopövning i Mälaren (2022)
- Verifiera spridningsmodell för Mälaren (2023)

Vänern-Sveriges största sjö

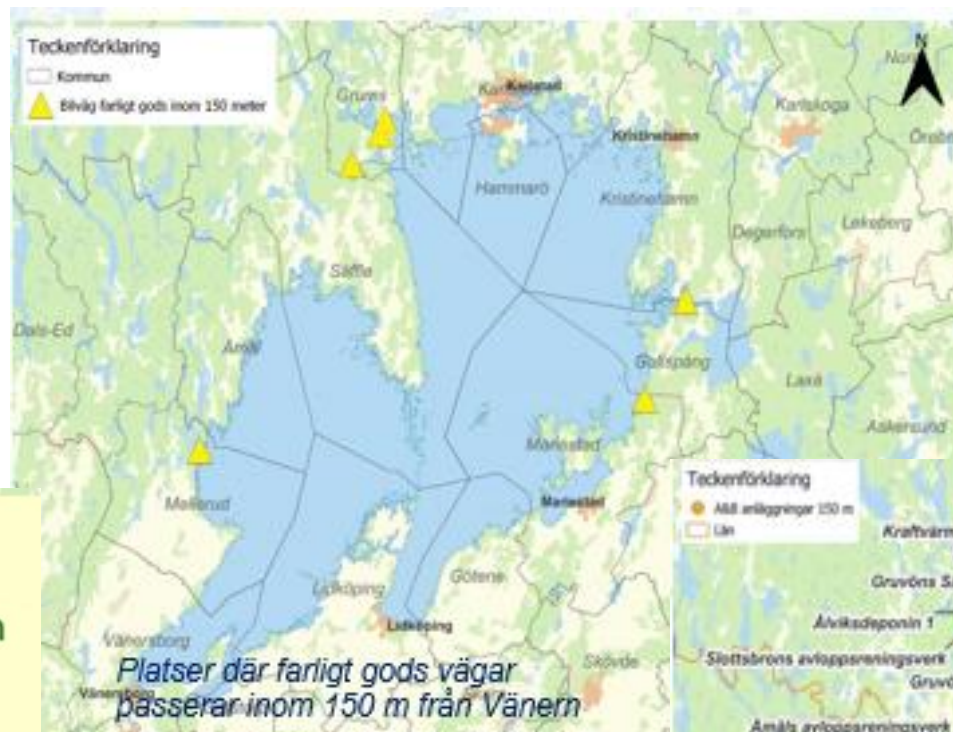
- Vänern täcker en yta på 5650 km² vilket innebär att det är Sveriges största sjö och den tredje största i Europa.
- I Vänern finns det ca: 22 000 öar, holmar och skär. Medeldjupet är 27 meter och det största djupet är 106 meter.
- Patrullerbar sträcka runt Vänern motsvarar sträckan Strömstad –Ystad och strandlinjen utgör hela 200 mil.
- Åker man bil runt Vänern är det drygt 40 landmil.
- Vänern och Göta Älv är en dricksvattentäkt och vattnet dricks av över 800 000 människor.
- Vänern anlöps av ca: 1100 handelsfartyg per år
- Runt Vänern finns det **12 kommuner och 2 Länsstyrelser**.

Känsliga miljöer och sårbara verksamheter i Vänern

Riskkällor:

Källa:

Risikanalyt för Vänern avseende utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen, RISE

KUSTBEVAKNINGEN

Utsläpp av olja i Väneren

Januari 2022 - ett utsläpp av diesel, norr om Vänersborg.

Augusti 2022 – utsläpp av tallolja, utanför Grums

Miljöräddning i Väneren

1. *Uppstartsmöte i Karlstad. 8:e februari*
2. *Övningsplanering i Karlstad. 2:a maj*
3. *Uppföljningsmöte i Mariestad. 16:e maj*
4. **Samverkansövning utanför Karlstad. 4:e oktober i Karlstad.**
5. *Avslutande möte med workshop. 5:e oktober i Karlstad.*

Samverkansövning Vänern

Stärka samverkan mellan statliga och kommunala aktörer samt frivillig organisation

Deltagare i övningen:

- Samtliga Räddningstjänstförbund runt Väneren
- Sjöfartsverket
- Länsstyrelser
- Kustbevakningen
- SSRS
- Vänerhamn
- Åskådarbåten

Övning 1: Nödläktring

Övning 2: Inlänsning

Övning 3: Strandnära upptagning

Övning 4: Avstängning

Övning 5: Inringning

Övning 6: Avstängning

Övning 7-9: Inringning av haverist, styrning av ett utsläpp mot upptagningsystem

Lärdomar & Vägen framåt

- Stort intresse och vilja att fortsätta med träffar och övningar för att utveckla och bibehålla färdigheter för gemensamt agerande
- "Kommunikation och samarbete är allt. Övningen är ett måste."
- Många kommuner behöver stöd och vägledning med sina oljeskyddsplaner
- Många aktörer har mindre koll på andras roll och ansvar, särskild vad det gäller myndigheter
- Övningen ger färdighet.
- Fantastisk möjlighet för så många aktörer från olika organisationer att öva tillsammans.
- Lärande och givande för samtliga involverande.
- "Skapa arbetsgrupper som sätter struktur för samverkansarbete framåt."
- "Med tanke på att insjöarna är stora och att det är många aktörer kan en väg framåt vara att **genomföra mindre lokala praktiska övningar**. Det blir enklare att hantera både planering och genomförande med färre aktörer som ska träffas för övningen."
- "Aktörer behöver öva på befintliga planer (oljeskyddsplaner)."
- Samverkan bör ske på 2 nivåer. En operativ grupp och en styrande grupp.
- En regional Oljeskyddsplan (?)

*”Coming together is the beginning.
Keeping together is progress.
Working together is success.”*

Henry Ford

KUSTBEVAKNINGEN
SWEDISH COAST GUARD